

Asia: VN/4305/2022

Lausuntopyyntö maalittamisen rikosoikeudellista sääntelyä koskevasta arviomuistiosta

Yleistä

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

-

Maalittamisen määritelmä

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Kuten muistiossa todetaan, ei maalittamiselle ole yleisesti hyväksyttyä määritelmää. Maalittamisilmiö kattaa arviomuistiossa kuvattua rikosoikeudellista määritelmää laajemmin erilaisia tekoja. Mahdollisen rikostunnusmerkistön nimikettä olisi jatkovalmistelussa syytä täsmentää esimerkiksi Medialiiton esittämällä tavalla.

Tarve säätää maalittaminen rangaistavaksi ja rangaistavaksi säätämisen edellytykset

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Yhteiskunnallinen tarve puuttua maalittamiseen jollain tavalla on olemassa.

Maalittamisen taustalla olevien tekijöiden läpivalaiseminen tutkimuksen keinoin olisi tärkeää. Näitä taustoja tulisi avata yleisölle. Mikäli ilmiön taustalla olisi sosiaalisia syitä kuten esimerkiksi henkistä pahoinvointia tai valtapoliittisia tavoitteita, ei kriminalisointi välttämättä ole tehokkain puuttumiskeino.

Sananvapautteen puuttuvan lainsäädännön valmistelussa tulee ottaa huomioon se, ettei sananvapautta rajoiteta enempää kuin on välttämätöntä, eikä lainsäädännöllä heikennetä yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistumisen mahdollisuuksia. Mahdollisen kriminalisoinnin tulisi

kohdistua epätoivotun toiminnan ydinalueelle eli tarkoituksellisen häirinnän järjestämiseen. Olennaista on, että rikostunnusmerkistöllä ei millään tavalla heikennetä journalistisen sananvapauden käyttämisen mahdollisuuksia.

Maalittamisilmiöön liittyy yleisön tiedonsaantia heikentävä ns. vaientamisvaikutus. Toisaalta tulee myös arvioida, johtaisiko maalittamisen kriminalisointi niin ikään vaientamisvaikutukseen esimerkiksi itsesensuurin kautta. Mikäli tunnusmerkistö ei ole riittävän selkeä, suppea ja tarkkarajainen, voi tällainen kriminalisointi haitata epäkohtien nostamista esiin. Tämä vaikeuttaisi myös journalismin edellytyksiä ja sitä kautta yleisön tiedonsaantia.

Maalittamisen tunnusmerkistö

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Arviomuistiossa muotoillun tunnusmerkistön mukainen teko tarkoittaisi käytännössä yleisessä tietoverkossa jaettuihin viesteihin perustuvan häirinnän järjestämistä (tai sen yritystä) tai tällaiseen joukkoistettuun häirintään osallistumista. Jatkovalmistelussa näille teoille voisi pohtia osuvampia ja kuvaavampia vaihtoehtoisia rikosnimikkeitä.

Muistion mukainen tunnusmerkistö vaikuttaa suppealta, mutta sen sanamuoto sisältää paljon tulkinnanvaraisuutta. Hieman epäselväksi jää esimerkiksi se, mitä tunnusmerkistössä tarkoitetuilta viesteiltä edellytetään. Muistion mukaan olennaista olisi viestien suuri määrä ja niiden loukkaavuus. Tunnusmerkistössä viitataan toisaalta lainvastaisiin ja toisaalta ”vain” loukkaaviin viesteihin.

Muistion mukaan vihapuheen tarkoituksena on vaikuttaa yhteiskunnallisiin toimijoihin. Viranomaisen vahingoittamiskeinona mainitaan mm. viranomaisen puolueettomuuden kyseenalaistaminen ja instituutioiden uskottavuuden kyseenalaistaminen. Tällaiset vihapuheen määrittelyt vaatisivat kriminalisointien yhteydessä hyvin täsmällistä kielenkäyttöä. On otettava huomioon, että demokraattisessa yhteiskunnassa viranomaisen toimintaa on aina voitava arvostella. Rikostunnusmerkistön täyttävällä tavalla loukkaavan viestin ja toisaalta kielteisen mielipiteen ilmaisun tai yhteiskunnallisen toiminnan arvostelun välisen rajanvedon pitäisi olla erittäin selkeä. EIT:n käytännön mukaisesti sananvapaus sisältää tiettyyn rajaan asti myös loukkaavia viestejä.

Sananvapausrikoksiin sisältyy jo ennestään paljon tulkinnallisuutta, mitä ei voi pitää optimaalisena tilanteena rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen näkökulmasta. Nyt ehdotettu säännös saattaisi lisätä epävarmuutta siitä, minkälaisessa tilanteessa minkäkinlainen sananvapauden käyttäminen olisi kiellettyä.

Jatkovalmistelussa saattaisi olla syytä tutkia EIT:n käytäntöä ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10 artiklan tulkintaa lisää, varsinkin ottaen huomion sen, ettei vastaavia kriminalisointeja ole tietyvästi muissa Euroopan ihmisoikeussopimukseen sitoutuneissa maissa säädetty.

Maalittamisen rangaistusasteikko

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

-

Maalittamisen yritys

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

-

Syyteoikeusjärjestelyt

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

-

Salaiset pakkokeinot ja salaiset tiedonhankintakeinot

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

-

Ehdotusten vaikutukset

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

-

Muut asiat

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

-

Oras Tytti
Suomen Journalistiliitto ry